

SAMBAND

No. 58. Februar 1913.

"Samband" udkommer hver maaned, er tilegnet bygdelagbevægelsen og vil søge at fremme bygdelagenes formaal og virke for deres fremgang og trivsel. En flerhed af dem har enten tilsagt det sin støtte eller anbefaler det til sine medlemmer. Abonnementspris, \$1.00 aaret; enkelte hefter 10 cents hvert.

Udgives af SAMBAND PUBLISHING ASSOCIATION, 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

Bestyrer og redaktør:
A. A. Veblen.

ISSUED MONTHLY AT MINNEAPOLIS, MINN.

Entered as second-class matter December 5, 1910, at the post office at Minneapolis, Minn., under the Act of March 3, 1879.

1000

nye abonnenter hver maaned bør vi faa, og vi faar dem ogsaa, dersom vore læsere vil ta sig af at skaffe dem. For at opmuntre til forøget virksomhed for bladets udbredelse gjør vi følgende liberale tilbud:

Gamle abonnenter paa **Samband**, som har betalt eller betaler sin egen fulde kontingent af \$1.00 aaret, i forskud, til September 1913 eller senere, vil bli tilstaaet

40 PROCENT RABAT

paa kontingent for nye hel-aars abonnenter som de sikrer os fra nu af og inden 1ste April 1913.

Læser:—Vil du forære din ven et aars abonnement, saa koster det dig blot 60 cents, forudsat at du selv har betalt eller betaler for et aar i forskud.

Vil du sende **Samband** et aar til din far, bror, eller ven hjemme i Norge, saa kan du gjøre det for 60 cents, skjønt vi strengt taget ikke har raad dertil fordi portoer er saa høi did.

Men vi vil at man derhjemme skal læse vort blad og bli kjendt med dets maal og virke, og vi er derfor villig til at ta endog et lille tab for at opnaa denne hensigt.

Tag nu et tag ivinter og hjælp med bladets udbredelse. Flere abonnenter betyr forbedret og udvidet tidsskrift til gamle og nye abonnenters fordel. At opnaa dette maa ske gjennem vore læsers hjælp og bestræbelser. Skal man faa abonnenter maa man tinge dem, og man maa huske at det er et norsk særmerke at "la sig bea," og ikke gi sig for snart.

Og det er ikke blot folk tilhørende visse bygdelag som man bør faa interesseret, men medlemmer af alle lagene — folk fra alle hjemlandets bygdestrøg.

Denne henvendelse er stilet til hver velvillig læser. Enhver bør selv gjøre noget, thi han høster jo selv gavn deraf og gjør tillige vel mod dem han faar med paa listen. Overlader du det til de andre og selv intet gjør, saa blir der intet af det. Alles sag er ingens sag. Gjør den til din personlig, saa blir det noget gjort.

Send os altsaa 60 cents for hver ny aarsabonnent du faar og behold de andre 40 cents for dit bryderi. Men det er du som skal ha rabaten, ikke de abonnenter du tinger.

Prøvehefter kan enhver faa frit paa forlangende.

Send money order eller draft til **Samband** eller til

A. A. Veblen,
322 Cedar Ave.
Minneapolis, Minn.

Samband

is a monthly magazine devoted to old country folk-lore, tradition, and history, and historical and biographical sketches from the Norwegian settlements in America. It is especially dedicated to the bygdelag movement among Americans of Norwegian origin or descent, and seeks to further the growth of the bygdelag societies and the attainment of their aims and objects.

Subscription price, \$1.00 a year.

Single copies, 10 cents.

Published at 322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn., by the **Samband Publishing Association**

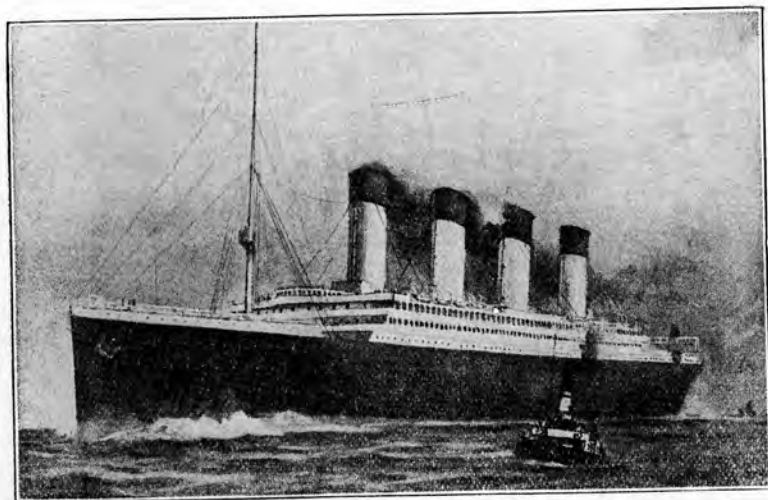
Manager and editor:

A. A. Veblen.

Indhold af No. 58, Februar, 1913.

	Side.
State of Wisconsin. Martin Ødegaard	133
Det gamle ur i trappegangen. Longfellow. Oversat ved O. L. Kirkeberg	135
Den norske folkefest i 1914. A. A. Veblen	137
Rock Prairie XVI. Dr. J. S. Johnson	144
"Dæ er no Norge altsammen. L. O. Thorpe	147
Eg ser deg vaart Noreg. Torgeir Magistad	149
Bygdepersonligheder som ikke glemmes. B. L. W... ..	151
Numedølsploner i Clayton og Fayette Co., Iowa. G. Gregerson	159
Sanfærdige numedalsskrøner. O. O. Enestvedt	165
Tollekniven. Christian Winther	167
Vi bare spør	168
Edward G. Opdahl	168
Haldor A. Bjorgo	169
Mrs. Martha K. Haugen	170
Mrs. Kjersti Westboe	170
Wladimir Moe's "Norske Storgaarde."	171
Fælles-blad. Martin Ulvestad	172
Alles sag er ingens sag. A. K. Brenden	173
Vestkystens afdeling af Numedølslaget. H. H. Strøm ..	174
Fra Manfred, N. Dak. T. O. R.	174

Vi tillader os at kalde vore læsers opmærksomhed hen paa avertissementerne. De er fra paalidelige firmaer alle sammen og at stole paa. Nævn "**Samband**" naar du svarer paa dem.

The White Star Line

indbefatter

Verdens største, fineste og mest moderne indredede Dampskib

OLYMPIC

45,000 Tons—882 Fod lang.

ADRIATIC, BALTIC, CEDRIC, CELTIC,
fra 21,000 til 25,000 Tons.

Ligesaa de store nye og godt likte Dampskibe

LAURENTIC og MEGANTIC.

EKSKURSIONER AFGAAR:

Seiler

Seiler:

ARABIC.....Tirsdag 11te Febr.
OCEANIC.....Onsdag 12te Febr.
BALTIC.....Torsdag 20de Febr.
MAJESTIC.....Onsdag 26de Febr.
CELTIC.....Torsdag 6te Mars
ARABIC.....Tirsdag 11te Mars

OCEANIC.....Onsdag 12te Mars
LAURENTID.....Torsdag 13de Mars
BALTIC.....Torsdag 20de Mars
MAJESTIC.....Onsdag 26de Mars
MEGANTIC.....Torsdag 7de Mars
ADRIATIC.....Lørdag 29de Mars

Uovertrufne Bekvemmeligheder paa 3die Plads.

God og tilstrækkelig Mad serveres paa Borde dækkede med hvide Bordduge. Smaa, fine Rum for 2 eller 4 Personer, som kan reserveres og erholdes, hvis Rummets Nummer paaføres Billetten.

Hvide Stjerne-Liniens billigste Billetpriser til og fra Skandinavien, samt andre nyttige Oplysninger om Reisen erholdes gratis, hvis man henvender sig til

O. E. BRECKE.

NORTHW. PASSENGER AGENT

119 & 121 SO. 3RD ST., - MINNEAPOLIS, MINN.

IV

Samband.

No. 58

Februar

1913

State of Wisconsin.

Synges som: Na vi elsker dette Landet.

Staten vor er ikke gammel,
End ei hundred aar,
Siden Dufel Sam gav hjemmel
Til vor bedstejar,
At han kunde styre, stille,
Bygge hus og hjem.
Derfor vi nu ogsaa vilde
Synges lidt om dem.

Vi synges vil om hus og hjem
Der vi lever trygt,
Og alle vil vi værges dem,
Og hvad er bygt.
Vore fædre stræbet, haabet,
Mens vi voksede op,
Vi ved de noget vovet,
Denne frigertrop.

Sjennene er statens styrke
Og dens fremtidsvon.
Meget vi fra fædre lærte,
Saa gjør vore børn;
Na, maalet vort er, op og frem,
Deres og, jeg tror;

Da bygger de paa statens hjem,
 Slig som far og mor.

Vi har ei berg og høien tind
 Her i staten vor,
 Men vi har solskin, veir og vind,
 Sommer, vinter, vaar,
 Og slig en vakker Indian-Sommer,
 Som vi har hver høst,
 Før jure, tunge vinter kommer
 Og den haarde frost.

Længst mod nord er Øvrejøen,
 Den er meget stor;
 Derfra kan vi ræffe verden
 Lige op til nor.
 Bore skibe damper, seiler
 Over denne is;
 Storme larmer her og hylr
 Mere end du tror.

Over os hvor fugle jubler
 I den rene luft,
 Under os hvor blomstre glimrer,
 I sin pragt og dust,
 Rundt os i eng og løvrig skog
 Høres livets sang
 Af folk og dyr den hele dag;
 Her er levetrang.

Så der er nok af spirekraft,
 Her i staten vor,
 Giv skjønheds frav og aandens magt

Her hvor frimænd bor.
 Lad fremtids slægter styrkes, ædles,
 Udi fædres aand,
 Fædres minder fredes, æres,
 I vort fædreland.

1911.

Martin Ødegaard.

Det gamle ur i trappegangen.

Af G. W. Longfellow,
 oversat af D. L. Kirkeberg.

Tilbage lidt fra gaten staar
 den gammeldagse herregaard,
 foran dens gamle portal er
 en række styggefulde træ'r,
 et gammelt ur i hallen staar,
 det hilser hver, som forbi gaar:
 „altid — aldrig!
 aldrig — altid!”

Salvt op i trappen er dets sted,
 det pæker, nisser op og ned,
 det med sin efekasje paa,
 som munken under kappen graa
 sig forjer, sukker af og ve,
 det figer til hvert menneske:
 „altid — aldrig!
 aldrig — altid!”

Bed dag dets røst er svag og mat,
 men i den stille, mørke nat
 saa lydt som fodtrin er dets kald,

dets stemme i den stille hal
langs loft, langs gulv sit effo gjør!
og mumler ved hver kammerdør:

„altid — aldrig!

aldrig — altid!“

Ved sorg jaavelsom glædeslag,
ved døds jaavelsom fødselsdag,
igjennem hver forandring brat,
selv uforandret, dag og nat
det staar paa post som sat paa vagt
og slaar til lyd med sit — giv agt:

„altid — aldrig!

aldrig — altid!“

Just denne hellig var et sted
berømt for kjærlig gjæstfrihed,
om arnen lød et kjærligt ord,
hver fremmed bødes dækket bord,
men som et benrad ved hver fest
det gamle ur gjentog som bedst:

„altid — aldrig!

aldrig — altid.“

Der lekte barneflokken glad,
der ungdommen i længsler kvad;
o skjønne tid som morgenrød!
en strøm af elskovs lyffe jød!
men som en gnier pengerne,
jaa tæller uret timerne:

„altid — aldrig!

aldrig — altid!“

Gra kamret, flædt i farve hvid,
som bruden frem ved bryllups tid,
men i et andet værelse
den døde laa i sfrud af sne,
og i en pause efter bøn
fra trappen lød som sagte støn:

„altid — aldrig!

aldrig — altid!“

Nu er de spredt, som tider flød,
den ene gift, den anden død,
og naar jeg spørger som en ven:
„af naar skal disse sees igjen
som i den tid, der forud var?“
det gamle ur gir samme svar:

„altid — aldrig!

aldrig — altid!“

Aldrig her, men altid der,
hvor ikke mer skilsmisse er,
ei sorg, ei død, ei lidelser —
bestandig der, men aldrig her —
en lærdom om en evighed
forkyndes slig, og bliver ved:

„altid — aldrig!

aldrig — altid!“

Den norske folkefest i 1914.

Det tør være tjenligt at ta et flygtigt blik over de skridt,
som hidtil er taget i retning af forberedelse for den folkefest til
hvilken bygdelagene indbyder det norske folk i Amerika i an-
ledning af hundredaarsfejringen af Norges frie forfatning.

Formænd og andre embedsmænd af bygdelagene var mødt sammen i Minneapolis den 17de November 1909, for at samtale om emner af fælles interesse for lagene. Blandt andet blev den tanke fremsat, „at man paa et eller andet sted i Amerika burde fejre den 17de Mai 1914 med en stor folkefest, og bygdelagene burde tage sigte paa dette og muligens sætte sig i spidsen for at arrangere en saadan fest i fællesskab.“ Da Mødet senere tog emnet for sig til behandling udtalte en taler, at bygdelagene „var saa at sige selvskrevne (til at sætte sig i spidsen for saadan en fest) da alt, som heder norsk i Amerika saa at sige binder sig i fylkeslagene. Andre mente, at de forskjellige kirkesamfund og andre organisationer kommer sammen i fylkeslagene.“ Efter at flere havde udtalt sig fremsatte en deltager følgende resolution, som blev enstemmig antaget:

„Det henstilles til de forskjellige fylkeslag, at de gjør hvad de kan for at faa istand en stor, fælles 17de Maifest i 1914 for det norske folk i Amerika.“ Citaterne er fra mødets protokol, som senere blev offentliggjort i sin helhed. De norske blade i nordvesten indeholdt straks beretninger om mødet, og beslutningen om 17de Maifesten blev især fremhævet.

Paa bygdelagenes stævner om sommeren 1910 blev sagen behandlet og repræsentanter til et nyt møde blev valgt. Dette traadte sammen i Minneapolis den 15de November 1910 og vedtog følgende beslutninger:

1. Bygdelagene faar til og foretaar en 17de Maifest i 1914.
2. Alle nordmænd i Amerika indbydes til at delta.
3. Arrangementskomiteen skal bestaa af ét medlem fra hvert af de forskjellige „lag.“
4. Hvert lag vælger sin egen repræsentant til denne komite.
5. Festen holdes i twillingbyerne.

6. Det var ønskeligt, om de norske sangkræfter her i landet kunde deltage i festen.

(7) omhandler garantifond. (8) handler om inkorporering. (9) paalægger formanden at sammenkalde arrangementskomiteen i 1911.

Straks efter mødet blev dets protokol trykt i de ledende norsk-amerikanske blade.

Paa bygdelagstævnerne i 1911 blev beslutningerne drøftet og tilstemt, og arrangementskomiteen traadte atter sammen i Minneapolis 8de November 1911. Beslutningerne fra 1910 blev da igjen tilstemt uden væsentlig forandring, men (2) blev udvidet til at lyde: „Dette møde henstiller paa det varmeste til alle norske i Amerika at slutte sig til denne store nationale fest, som for os alle vil blive af stor fremtidig betydning; især anmodes alle bygdelagene om at være med i det forberedende arbejde.“ Dette møde valgte faste embedsmænd for arrangementskomiteen og gav den myndighed til at handle i visse anliggender. Protokollen for mødet blev trykt uden ophold i næsten alle norsk-amerikanske aviser.

Gjennem sommeren 1912 blev sagen videre behandlet paa lagenes stævner og komiteens arbejde endvidere godkjendt; og bygdelagenes repræsentanter mødte som arrangementskomite igjen i Minneapolis 24de Oktober sidstleden. De diskuterte sagen indgaaende men foretog ingen forandringer i bestemmelserne fra de tidligere møder, men udvidet første punkt med det tillæg, at „Bygdelagene som saadanne foretaar 17de Mai festlighederne fra først til sidst.“ Det blev bestemt at bestyrelsen skal bestaa af de fire allerede valgte embedsmænd for arrangementskomiteen samt 3 medlemmer, som indvælges af de oprindelige 4. Disse er N. N. Beblen formand, P. L. P. Thorkveen vice-formand, N. N. Trovaten sekretær, og T. N. Walby kasserer. Enden de antagne bestemmelser er besty-

relsen givet frie hænder med hensyn til festens ledelse. Bestyrelsen havde fremlagt en foreløbig plan for tre dages festligheder, saaledes at der Lørdagen den 16de blir lavet paa stebner af bygdelagene, saavel som af alle andre slags norske foreninger, hvilke forhaabentlig vil finde det gjørligt at sætte stebner i forbindelse med festen. Søndagen at bli anvendt til saadanne festligheder som vort folk vil finde værdige for den dag i samklang med dets kirkelige sans. Og Mandagen, den 18de, at optages af det egentlige hundredaars festprogram, den store, civile folkefest. Om bestyrelsen finder at den kan saa repræsentative mænd fra Norge til at ta del i programmet, eller at den kan i andre enkeltheder gjøre festen særdeles hyggelig, saa har den myndighed til at handle.

Dette er et udkast, som bestyrelsen ifølge jagens natur kanse vil finde at den maa ændre eller afvige fra mere eller mindre, eftersom arbeidet skrider frem.

Det har gaat noget trægt med at saa sikret finansiell støtte eller garanti for de nødvendige udgifter i forbindelse med forberedelserne, men forhaabentlig blir det snart klaret. Man har derfor ikke hastet med at udstede indbydelser, og har ventet med at ta andre indledende skridt. Men helt siden mødet i 1909 har det været vel bekjendt at alle nordmænd er indbudt. Pressen har ved sin velvilje og beredvillighed kundgjort det gang paa gang, at festen er beregnet paa at være for „det norske folk i Amerika,” for „alle nordmænd i Amerika,” og atter, for „alle norske i Amerika.” Hvad bygdelagene har lagt an paa at udrette, er at samle noristerne paa en saa storlagen og samdrægtig maade, at det skulde bli aldeles eneistaende i vor historie og „for os alle af stor fremtidig betydning.” Jeg har engang søgt at udtrykke hensigten med dette foretagende i disse ord:

Denne fest er ikke ment paa at være blot en tilstelning for

de bygdelag som formelt slutter sig til planen, eller blot for bygdelagene. Det skal være en fest for det hele norske folk i Amerika — og for alle andre, som vil komme sammen med os for at hædre mindet om denne for Norge og hele menneskeheden saa vigtige begivenhed. Bygdelagene, som samler sine medlemmer paa rent nationalt, folkeligt grundlag, uden tanke paa de særinteresser, vort folk ellers samler og deler sig om, indbyder alle norske til deltagelse i denne fest, samlet om den ene tanke at fejre 17de Mai 1914. —

De tre aar man har lavet paa at saa denne fest sikret, er ingen røst blit hævet derimod. Tanken har tvertimod været modtaget med begejstring. Hadde ikke bygdelagsbevægelsen opstaaet er det ikke saa let at se hvorledes man kunde ha fundet den rette „indretning” til at forestaa en saadan tilstelning. Kanse en af de organiserede interesser blandt os kunde ha samlet folket om opgaven, men det er vanskeligt at se hvilken det skulde være. Kirken er uden sammenligning den største magt iblandt folket, men det har viist ikke saadant nogen ind at tænke, at den skulde saa til en almindelig folkefest, og den er jo delt i flere grupper. Kanse pressen kunde ha gjort det; men skjøndt den er en stormagt er den ikke organiseret til praktisk ledelse af saadanne foretagender. Der er arbejderforeninger, afholds- og assuranceelskaber, med organisation og disciplin, der vilde være til stor fordel om nogen af dem ellers havde betingelserne for at kunne lede tilstelningen. Men enhver særinteresse vilde ha blot en del af folket med sig og kunde høist vanskelig vinde almindelig tilslutning. Sangerne, eller „Sangfræsterne” vilde kunne komme nærmest til at udgjøre en virkelig samlende magt, bare de selv var samlede, men det er de ikke.

Men bygdelagene udgjør ingen særinteresse. De er det eneste rent folkelige udtryk for vor nationale aand, med maal

og opgaver som folk ikke tar parti for og imod. De indbefatter alle andre interesser for saavidt som disse har noget tilfælles, og er derfor ligesom særlig stiftet og selvbevarende til at ta ledelsen i et foretagende som dette, der skal bli det hele folks udtryk af hyldest for sit moderland. Alt dette og meget mer er blit alvorligt veiet under de forberedende forhandlinger, hvilket fremgaar af de citater, som ovenfor er anført fra fællesmødernes protokoller.

Det har fra først af været bygdelagsfolkets maal at gjøre noget for samdrægtighed og samfølelse blandt vort folk, og man har gjort sig flid for at undgaa at støde og tilfidefatte nogen særinteresse eller gruppe eller retning blandt os. I bygdelagene mødes man paa det brede grundlag af fælles oprindelse og fælles minder, og det har gaat an inden lagene. Hvorfor da ikke som et helt folk? Var det muligt at faa de forskellige interesser til at virke sammen som saadanne, f. eks. gennem valgte repræsentanter, saa vilde bygdelagene intet kald ha havt til at ta sig af jagen. Men straks man begynder at spekulere derpaa, støder man paa hindringer, der synes uovervindelige. De forskellige sanginteresser hentes saa fri for partifjend og fordom at man uden at træde nogen af de andre paa tærne kunde nævne dem særstilt, og saaledes kom man til at indbyde „sangkræfterne“ i beslutningerne fra 1909; og forhaabentlig kan man saa deres meget attraadde hjælp. Vanfælighederne som hænger ved de andre organisationers virksomhed som saadanne, er allerede antydet.

Maaske burde den klasse interesser som gjerne benævnes hemmelige selskaber eller „logebæsenet“ ikke her forbigaas. Disse er hvad disciplin og organisation angaar vel stiftet til at forestaa baade mindre og større tilstelninger. Men den som fjender til det standpunkt som kirkefolket, især udover landbygderne, indtager med hensyn til disse indretninger, han er

dreven til den slutning, at ingen saafaldt orden vilde kunne vinde almindelig deltagelse i noget foretagende som den forestaar. Vi er overveiende et „kirkefolk“, og som forholdene nu er, saa er vi en flersid af kirkefolket enten uden sympati med lojer og ordener af alle slags eller aldeles imod dem. For et meget stort tal vilde det bli en samvittighedsjag og af dem betragtet som en pligt at ta afstand fra deres virke. Forholdet i byerne, især de større byer, er vi anderledes og det turde der gaa uden vanskeligheder. Men det gaar ikke an at ignorere landbefolkningen. Det er vi paa landet at størsteparten af vort folk bor. Der raader kirkelige anskuelser overalt. „Kirken“ er overveiende lutherisk, og den lutheriske kirke i Amerika „drager ikke i fremmed aag“ med lojerne. En meget stor del af vort folk vilde ganske vii ikke ha noget at gjøre med en fest forestaaet af en „orden.“

Det vilde bli det samme dersom de norske „ordener“ blev indbudt til at ta del som saadanne i tilstelningen — d. e. i ledelsen af festen. Det kan godt være, at det hele hviler paa fordom og uvidenhed hos en stor del af folket. Men vi er ansigt til ansigt med denne tilstand og vi maa bære os for den.

Det er den art vanskeligheder arrangementskomiteen har søgt at undgaa ved at holde sig til bygdelagene som den eneste indretning, der er udenfor al partifjend. Det kan være, og ganske vii er, interesser som godt kunde være „officielt“ eller „ansvarsskuld“ repræsenteret paa komiteen. Hvor man saa skulde træffe grændsen vilde bli særdeles vanskeligt. Der kunde ingen grændse sættes. Alle foreninger og indretninger maatte være med. — Vedst er ganske vii den plan som er udarbejdet. Der er ingen tilfidefat; thi alle forskellige interesser staar paa samme fod inden bygdelagene og er i samme forstand indbefattet i dem.

M. M. Weslen.

Minneapolis, 24 Januar 1913.

Rock Prairie.

XVI.

Af Dr. J. S. Johnson.

Jeg kan godt tænke mig at mange nu er træt af dette. Men, da andre som har særstilt interesse for netop sligt, har opmuntret mig til at holde paa, har der blevet saapas meget som skrevet er. Disse skisser afsluttes hermed.

Jeg har besøgt bygden nu og da. Velstaa tre aar siden gjorde jeg et saadant besøg, som varede en uges tid. Det er en betænkelig ting at besøge sin fødebygd efter en og tyve aars fravær. Mange aar siden forlod en ung mand sin fødebygd nede i Illinois etsteds og rejste udi vesten, hvor han gjorde det meget godt. Han blev formuende, var president for en bank, og blev valgt til legislaturen. Saa kom han paa at besøge sit barndomshjem ganske uden varsel til nogen. Ved stationen traf han en ung mand med skyds som førte ham udover til hans gamle hjem. Med ham kom han da i samtale og fortalte ham hvem han var, hvad han havde opnaaet og mer sligt, og alt dette faldt som paa døve øren. Saa spurgte han færen „hvad sa folk her da de hørte jeg var valgt til legislaturen?“ „Al!“ ja han, „de sa ingenting.“ „Gjorde de ikke det?“ ja den heimkomne søn. „Nei“ ja den anden, „de sa ingenting; De bare lo!“

Jeg tog mit fotograf apparat en morgen og tilføds drog jeg ud for at se mindst en gang til de gamle gaarde, og for at forskaffe mig et nogenlunde fuldstændigt billed album af bygden, om jeg nogeninde skulde ha brug for det. Jeg gik først vest til hvor Salvor Haugen boede i gamle dage. Det saa lidt forfaldent ud og jeg fandt kun en flok „eirisunger“ som havde store betænkeligheder ved at la mig fotografere pladsen. Saa til nærmeste gaard hvor hans bror Andris boede. Ukjendte

folk som aldrig havde hørt om mig, men tilslut etablerede jeg mig selv derved at jeg var min brors bror. Og saa gik det for det meste hele dagen. Ingen kjendte mig og ingen viste nogen hynderlig lyst til at lære mig at kjende. Nøgende tilfældelse fik jeg vel til at tage billeder, men det er dog mærkeligt at i alle de billeder jeg tog den uge jeg var paa denne færd, er ikke et eneste menneskeliv at se paa nogen af dem. Men mange erindringer af forskjellige slags vakte det. Over disse veie førte jeg dag og nat i de otte aar jeg var læge der. Jeg vidste da vel hvor hver graasten, hver stubbe og hvert søle-hul var i mange miles omkreds. Her var det mine bedste løb fra mig en mørk høstnat; Her var det jeg væltede med enhest slæde dengang jeg skulde føre en jente til Salvor Baglie; Her blev jeg fast siddende i snefonderne en vinter stormnat og maatte sætte igjen slæden og kravle mig tværs over ageren til folk hvor jeg blev i „tryaa daga tilende“ før jeg kunde vove mig ud igjen; Her var det slagsmaalet stod mellem min hund og hunden hans Andris Klokke; Her var det Henrik Sjørlien førte sig fast imellem træerne en mørk nat han var at hente mig, saa han ikke kunde komme løs igjen med riggen, men maatte lede sine bedste hjem, idet han sølte sig frem. Jeg sølte mig hvad jeg var, en fremmed. Skogen og de høie prarie „haujer“ gjenkjendte jeg bedst, og der likte jeg mig bedst, thi de var endnu ganske de samme. Men de gamle pionerer, de vare saagodt som alle bortflyttede. De fleste havde ikke flyttet saa langt, — kun horti Kirkegaarden hvor jeg fandt gravstøtter som fortalte hvis hvileplads de mærkede. Omtrent den eneste af hvad kan kaldes de gamle pionerer som endnu boede paa sin gamle plads, var Ole Nime. Han kom i 1846, og holdt paa at hugge og „hjaffe“ korn da jeg traf ham og havde en lang og meget gemtlig „radd“ med ham. De eneste andre af de gamle nybyggere som endnu leve er Salvor Haugen,

Grif Haugen og min far Martin Johnson. Haugen bor i Alta, Iowa hvor han flyttede i 1877. Han kom i 1839 i „Emelie“ følger til Rattestad paa Jefferson Prairie. Han er maaske den bedst kjendte af alle Rock Prairies nybyggere, og skjøndt han er født i 1829 er han endnu meget rask og arbejdsdygtig. Jeg har før fortalt adskillig om ham, som ogsaa Holand i sin Bog, „De Norske Settlementers Historie.“ Blandt andre ting var han utvilsomt blandt de allerførste, om ikke den allerførste, norske til at sætte fod inden Minnesotas grændser.

Grif Nilsen Haugen kom som ung gut over med sine forældre i 1846. Han er ogsaa en bror af Kongressmand Haugen af Menzies, Iowa og boede paa sin gamle farm til mils øst fra Drfordville indtil saa aar siden. En af hans sønner er National Bank examiner for Iowa. Han har været en stærk og paalidelig støtte for alt som vedrører bygdens vel gennem de mange aar. Hans hjem var gjæstfrit og vækker straks minder om mangen en hyggelig aften med sang og musik og — god mad!

Min far er den ældste gjenlevende af de ældre nybyggere, da han er født i 1827. Som emigrant var blandt hans første udmærkelser det, at han var 26 uger paa reisen fra Gjøvik til Lørup, af hvilke 16 uger tilbragtes paa stunden over Atlanterhavet. Det har vel neppe mange orket gjøre efter ham endnu. Han arbejdede en tid paa snedkerarbejde for den stive Lønning af seks daler maanedes; grov bly og kobber ude i Dodgeville og Galena; Sug tømmer oppe i „Pinerierne,“ var med at bygge den første sagmølle paa Chippewa River, fløidede rafter ned Chippewa og Mississippitil St. Louis, og blev tilslut farmer med gamle pastor Clausen som nærmeste nabo.

Hermed ender disse skrivelser. Jeg takker begivenheden blandt lærer, som nu faar sig en hvile.

St. Paul, Jan. 25de, 1913.

„Dæ er no Norge Altjammen.“

En blank julidag dultede skydshestene langs storvejen i vor Baldris. Da det var søndag standjedes en par timer ved kirke i den dobbelte hensigt at faa høre en præken af en norsk landspræst og se en kirkealmue, som maatte antages at være saa udpræget norsk som man finder den nutildags. Standsningen var ikke forgjæves da præsten flarte sine sager nogenlunde godt og almuen gav et godt indtryk og var, syntes vi, meget interessant, men de gamle sager man fremviste som komne fra Tomas-kirken paa Jilefjeld og sagnet om kirkesloffen derfra var dog det som mest slog an. Saa har det aasted til Jøtunheimen. Der er rummeligt deroppe i den storflagne natur, man gjør bedst i at sætte sig en stund og la giet fare vidt omkring for her behøver ingen at være jæverhjult. Paa veien nedover til Lærdal blev skydsgutten spurgt — en rigtig skydsgut maa kunne svare paa alle spørgsmål — om han kunde fortælle hvor grænselinjen var mellem Baldris og Sogn og melde netop naar vi passerte linjen. Gutten var vist noget ny i trafikken og derfor ikke saa ganske sikker i sin sag. Her rykker min hustru, som er født i Wisconsin af forældre fra Sogn, ind med den bemærkning at det er vel ikke saa akkurat nøie hvor linjen er, dæ er Norge Altjammen. Dette kunde vi ikke godt modsiges men begyndte istedet at undres over hvor mange norske mænd og kvinder der monne være som bare stammer fra en bygd uden at ha noget fædreland. Nylig læste vi i en af vore aviser en indsendelse fra en mand som med stor

Grif Haugen og m^{ine}de sine sambygdinger til at samle en gave til Alta, Towa hvor da det var klart for ham at mindegaven til „Emilie“ sølg^{te} ikke vilde i nogen mon komme dem tilgode som maasse den b^{le}s trakter i Norge. Ja saa stod der virkelig med skjøndt han bogstaver. Der er forhaabentlig ikke mange som dygtig. Se d^{er}frænfet jynskreds, men de som plages sli^g burde se land i sin op fjeldsiden, om mulig til toppen, for at saa videre andre. Enhver skjøn^{ne} og velvillig læser vil forstaa at her den intet jagt imod bygdelagsbevægelsen men mod den ind-ænfethed som aabenbarer sig fra enkelte hold.

Bygdelagene har tilfredsstillet et krav og gjør meget til at bevare norfsheden, jelskabeligheden, gjesfsheden og god forstaaelse blandt os. Jeg har havt den glæde at være tilstede ved flere lag og er medlem af Hardangerlaget. Tar jeg ikke fejl var det den vise Salomon som sa at der var en vis tid for alt og det har holdt sig nedover i aarhundreder som en sand tale. I aarenes løb har meget blit sendt fra norf-amerikanere til deres fødebygd og meget vil bli sendt i fremtiden men vi læser ikke om nogen særskilt foranledning til at fejtligholde historiske begivenheder i noget enkelt strøg i 1914. Derimod har fædrelandet, Norge, det hele Norge, hundreaarsfest 17de Mai 1914. Her var det da at alle mænd og kvinder af norf byrd ventes at være med. Komiteen mener at nu er den rette tid at fylkes om dette først og fremst for det gjælder vor fælles mor og hende vil vi alle hædre, men dermed er ikke jagt at vi ikke ved siden af dette ogsaa kan udføre andre gode gjerninger.

Der er jo jagt hundrede gange paa prent og ellers at renterne af det urørlige fond skal bruges hvert aar til almennyttige og humane formaal, det vil sige hvorfomhelst i hele Norge der behøves hjælp eller bistand der skal det deles ud i forhold til trangten og hermed tænkes naturligvis paa de smaa og uheldige i samfundet. Vi har oplevet det at planen er bi-

faldt af alle og det maa regnes for en stor begivenhed blandt det udflyttede Norge. En sa til mig heromdagen at „først var jeg imod tanken om en fællesgave, for vi har saameget her som skal gøres, men saa tænkte jeg, hvor fattigt det var for mig og mine hjemme, saa har jeg dog meget at takke for, vi fik meget i arv, og derfor, skjønt jeg sidder i smaa kaar, vil jeg dog give en dollar for hver i min familie som du ved er nu ialt 8. En anden ting,“ sa han, „er at dette kommer aldrig igjen i vor livstid. Det er den eneste anledning vi har til i fællesskab at hædre vor fælles fædreland ved hundreaars jubilæet.“ Som enhver vil forstaa maa alle være med skal det bli en jollegave, et udtryk for fælles kjærlighed, en hædersgave. De norf i Amerika vil ikke bare sende pene ord og hilsninger men sende et synligt og varigt bevis til glæde og gavn for dem som mest trænger opmuntring hjemme; og det vil ikke være til mindre glæde og gavn for os, som er her nu, og vore efterkommere. Hædre din fader og moder o. j. v. staar der — da er no Norge altsammen.

R. D. Thorpe.

Eg ser deg, vaart Norge.

Eg ser deg, vaart Norge, der upp im havet du stiger
med ishjelm paa hovud og herdar med snø.
Med fløymande elvar fraa fjell og liden
med bulder og brak stundar ned mot sin fjø.
Der havbaara ruller mot dei urgamle follar,
og der landet jeg blidkar mot dei grønande vollar.

Eg ser deg, vaart Norge, naar til høgtid du stundar
naar i natuiri det angar av lauv og av blom
Naar vaarfugleffaran fraa liden og lundar
ber sin skapar ein taff slet at bergi gjev ljom.

Naar landet i midnattens sol let seg gylle,
medan havet deg framfar med den skvalande bylgja.

Eg ser deg, vaart Noreg, naar stormber tutar
med drivskod fraa havet yver dalar og flog.
Naar snødrevet hler fring berg og fring nutar,
naar habbaara bryter mot berge i rof.
Og endaa i stillver, naar natti jeg senkjer,
medan nordlys um landet det vimrande blenkjer.

Eg ser deg, vaart Noreg, koss dine trugne søner
hev vaaga sitt liv fyr aa verja di jord.
Og maalet aat mor det klang i song og i bøner,
dei høvyrda heimen og Gud og hans ord.
Daa du bann deg eit straalande namn i nord,
so fraasegni rundt yver landi ho for.

Eg ser deg, vaart Noreg, naar dei vimrande hopar
seg smyg yver landet fraa sud og til nord.
Der Karf og Lokeatti fram lurer og joper
i namnet aat Amte fraa danernes jord.
Den dryffen er heiss, daa som borni fær smaka,
men atti aat Tor slær gneist so det spraka.

Eg ser deg, vaart Noreg, med sol yver landet,
naar den varmer og blenkjer den vaarfriiske jord.
Daa isen den tiner og løyst upp er bandet,
daa livet det vaknar -- paanyom det gror.
Daa fraasegne atter gjeng um landene vidt:
no Noreg er frelst, og folket er frit!

Torgeir Magistad

Bygde-personligheder som ikke glemmes.

Av B. L. W.

Enhver bygd har hatt mænd, som ikke glemmes af folke-
mindet. Snart er de kjendte paa et snart paa et andet omraa-
de. Saaledes lever kjæmpen Einar Tambarfjelve, Olav Tryg-
veson, Olav den Gellige og den modige Erling Skjalgson, i
Norges historie. De er kjendte kanke fra forskjellige syns-
punkter, men er dog personligheder som viser i historien netop
det gamle norske karaktertræk, at gaa frem og gjøre sig gjæl-
dende.

Men det er ikke om disse gamle aander jeg ønsker at for-
tælle, men om smaa bygdegenier, som har dukket op fra tid til
anden i og rundt det gamle Stavanger. Fra andre dele af
landet er der vel ogsaa mænd med egne eiendommeligheder
som har dukket op i bygden og er blevet kjendt som lærer eller
fremstuede personligheder i sin by eller bygd. Faktum er at
der har været mange saadanne i landet, og en bygdehistorie der
beskæftiget sig med disse folk vilde kanke være noksaa interessant
for dem som maatte ønske at studere bygdekultur.

Den som har reist ind byfjorden til Stavanger, helst med
en flytmand, har vel hørt om Masafjæret og dets gamle eier,
Mas Godne, en bekjendt og en i tiden velstaaende og agtet
fjæbmand. Mas, eller rettere Claus, Godne, var født paa
Kennesø, nord ifra byen en god norsk mil, og kom til byen som
smaagut og slog sig paa fildesaltning, handel o. s. v. Snart
blev han en smaafonge, og hans begreber om lov og ret var
ogsaa derefter. Des mere han fik des mere vilde han tjene.
Han byggede et søhus paa en klippe derude i fjorden, som han
kalde Friborg, og vilde ikke betale skat, da han som egen ad-
vokat fortalte at hvad han gjorde var at jænke sten ned paa en
flu derude, som stod under vand og til den tid han tog paa at

arbeide paa den var uden værdi. Det var arbeidet som han betalte for som blev til eiendom, og derfor, sad han jo paa sit eget rige, skabt ved hans eget stræv.

Men disse floskhat embedsmænd, som sad med bøger og fik stor løn dømte anderledes. De tænkte vel som saa: Des mere bygning des mere skat til at lønne os med, og folket staar vel paa vor side. Kongen eier alt rundt sit rige, lige til nogle mil ud i havet. Vi skal lægge denne forvildede landsmand, som vil sætte sig op mod kongens lov og ret. — Men Klas var ikke tilfreds med dommen og holdt paa sit.

Klas drev og saa handel baade indenlands og paa udlandet. Der laa indførte varer paa byens toldbod til ham der i Stranden, hvor al forretning den tid foregik. Tolden var høi og Klas var slet ikke i noget godt humør. Han tænkte som saa: — Tar jeg varerne ud og sætter dem bortpaa mit lille rige ude i fjorden, laajer døren, og har en god vagtmand til at slaa for føde naar nogen kommer paa land, hvad vil disse mæsfingnappede, ublue embedstjenere da gjøre? Som tænkt saa gjort, og Klas med nogle dygtige karer brød op toldboden, og tog varerne ud og satte dem ind i Friborg, det slot og eiendom som Klas paastod kunde ikke lovlig beskattes. Men dette blev Godne en dyr gerning. Han maatte paa Bergens slaveri i fulde elleve aar for at udsone denne brøde.

Mange aar derefter, naar den gamle, af alder og nag nedbøiede købmand vandrede hisjet, fulgte en hel skare af byens folk liget til kirkegaarden. Om Klas end havde brudt loven en gang, saa havde man ikke glemt den ivrige talsmand, den bekjendte købmand, og den mest alsidige fister i stor forretning, som byen til den tid kunde opvise. Endnu tales der om Klas Godne, og enhver far som ror forbi Engøen vil fortælle sin søn, at bryde loven er en farlig ting; for det satte gamle Klas

i lænker skjøndt han eiede baade penge paa kistebunden og der- til fast eiendom i mængdevis.

Landsfolk, som drog til Stavanger marked i 60 og 70 aarene, kjendte vel Tjol Hansen og Mathias Langeland, to personligheder som hjalp at gjøre høstmarkederne saa hyggelige. Tjol havde altid, fuld eller fastende, et livligt svar paa tungen, og var dertil en ven endog af jmaagutterne. Han var allesteder kjendt og overalt afholdt som en der kunde blevet til noget var det ikke for brændevinet. En dag mødte han en af Stavangers større kjøbmænd, tog af sig hatten og bukkede dybt og sa til manden: „Her træffes sabbane.“ En anden gang var der flere stormænd i byen, som var i besøg hos en af byens rigeste redere om hvem det gik det ord at han var blesen rig paa en mindre ærlig maade. Denne person var noget rædd denne Tjol. Tjol havde ikke jagt noget videre den dag, maasse fordi han havde ikke saat nok at drikke. Saa kom denne store mand og sa: „Tjol, du kjender mig ikke idag.“ „Na jau,“ svarede Hansen, „Eg kjenne doffer godt, de va doffer saa stjål af pengefuffa te doffer blei rik, aa saa slutta doffer.“

„Kor lig de e doffer's mor,“ sa han en anden gang til en af byens matadorer. „Kor's saa?“ spurgte denne. „De e saa fine aa falske,“ svarede Tjol. Dette svar skulde nok være træffende, og Tjol havde vel hørt det ofte før paa gaden, og svarte netop som han hadde hørt det, uden persons anseelse, thi dette begreb var fremmed for Tjol. Paa sine gamle dage kom Tjol ofte til byen for at kjøbe „bustur,“ for han var skomager; men det gik helst op i drif. Saa gik han paa gaden baade fillet og fattig og bad: „Se meg to skilling, far, du saar deie aldrig atte.“

Mathias Langeland var en visedigter og sang og solgte selv sine viser paa gaden. Alt han kjente gik nedad haljen, og naar han ikke fik nogen til at kjøbe blev han far og græften og

sprang efter byggerne til han faldt overende i rendestenen. Men han var afholdt af landsgutter og jenter, som kjøbte disse vises, der handlede om elskov og dulgt kjærlighed. Nogle af de første sange jeg kunde, lærte jeg af Mathias, og jeg kan ikke negte at jeg syntes bedre om ham end skoleholderen i de dage. Der var noget tiltrækkende ved hans personlighed. Det fortælltes at han skulde blevet student men kom paa rangel paa halvveien. Naar man kommer i tale om gamle tider herover i Amerika, endog nu, saa er Mathias Langeland og hans gamle vises paa tale, og visesumperne er endnu kjendte omend ingen findes i Jægers Literaturhistorie.

De Sangevang var ogsaa en egen karakter, der som jmaagut drog til Stabanger og kom sig op som kjøbmand. En dag sluttede han alt, lukkede sine døre og drog paa reise. Da hans skat ikke blev betalt brækkede skattemændene tilsidst døren op for at pante. Da fandtes det at rotter og mus hadde spist op baade løst og fast i huset. Om nogle aar kom Ole tilbage, men var blevet reiselysten og slakkede omkring i 50 aar, lige til Sverige, Finland, og langt op i nord blandt finner og tatere. En gang kom han lige til Kristiansand med 300 rensdyr, som blev solgt til rige englændere, og nogle til staten. Ole skulde ha været den første som lærte folket rundt Stabanger til at salte fild paa søhuse, som senere blev saa almindeligt. Han levede helst af fiske og hestekjød. Ved hans død i 1860 fandtes flere tønder hestekjød nedjaltet paa hans loft. Han hadde mange planer baade nyttige og unyttige. Hans minde lever overalt i Stabanger amt som en dristig særting, som ikke snakkede at følge veien naar han traffede over land og strand, og kunde leve i huler hele sommeren langt fra folk og langt fra venner. „Han var sig selv nok den mand,” siges det.

Har nogen hørt om Prestelausen? Der er kanske herude i vesterheimen dem som kunde fortælle et og andet ogsaa om

Prestelausen, om han end ikke er omtalt i Salvorjons Lexikon. Peder var navnet han kom til Strandbygden med, langt tilbage i 40 aarene, fra deraut, kanske fra Sætersdalen. Han blev husmand under presten, hadde kone og børn, og levede af at tage optag, træste og gjøre andet jordarbeide i bygden. Han besad en egen vis at fortælle paa, og hadde mer indsigt end dem som var selveiere, og det sagdes om ham: den mand baade lærte og tænkte adskilligt. Til Kirke vilde han ikke gaa sjønt kirkeflokken nok forkyndte hvor der skulde være gudstjeneste. Nu skulde presten ta ham i tugt og spurgte Peder ud hvorledes det var at han ikke kom i kirke. „Na,” svarte Peder, „eg har nokome til de eg, eg kan greia meg uden prest eg. Nos eg er og for de staar til med meg, kan ikkje presten hjelpa meg. De maa koma an paa meg sjøl. Eg har ingen hjælesorger fornøden eg.“ Saaledes kom han til at bli kaldt Prestelausen, en som vilde være løs fra presten. En anden prest skulde ha spurgt Peder hvad han tænkte om Gud. „De e ikkje af nogen betydning; men fa han tænker om meg e af mer betydning,” sa Prestelausen.

Da ny prest kom vilde han med en gang saa alle husmænd af prestegodset, og ved hjælp af steds lensmand fik han flere flyttet fra. De kom ogsaa til Prestelausen, men han sa nei. Han hadde ikke presten behov, det var sandt nok, men hytten hadde han behov af, og hadde ikke oget andet sted at flytte til, og derfor vilde han sidde. Presten og lensmanden kom til huset en morgen med stemplede papirer paa at han maatte ud som resten af husmændene. Det var brev udstedt fra selve kirkedepartementet i Kristiania, sagdes der. „Kan saa være de,” sa Peder, „men eg vil seia Presten de eg, at sætte Prestelausen paa bare bakken e naa ikkje saa te aa lausa ei ku af baasen, heller; saa mögje lov veit og naa eg, og du kan helse dei embetskararne der inne i Kristiania, at Prestelausen vil naa sitte,

han, me kongelig beskjøttels og me godtfolks hjelp af bygda." Nok er det, Prestelausen blev fiddende til han blev gammel og kunde ikke længere se til sig selv. Da sendte hans børn ham penge til at reise til Amerika, og han døde i Iowa for flere aar siden, her ogsaa kjendt som en egen personlighed.

Paa samme trakter i Norge i bygderne i nord af Stavan-ger, drog fra gaard til gaard i 50 og 60 aarene, **Fure-John**. Navnet fik han derved at han fortalte folket „furer," historier om et og andet. Han var et slags bygdegeni, som læste alt, hørte meget og var en egen bygdefilosof. Han var ogsaa kommen austanfra, kanske fra Sallingdal eller Sætersdalen, og folgte krambodtøi, tog optag, træfede med tust, og var somme-tider stenbryder. Stor og stærk af vækst var John, og et hoved bejad han ogsaa, saa at baade prest og sut vægrede sig for at komme i fri diskussion med Fure-John, thi de likte ikke at bli denne stenbryder svar skyldige.

Da en ny prest var kommet til Strandjogn og en „preste-hæler" vilde vide Johns tanke om presten deres, svarte han: „Na eg e naa ikkje møgje af en prestemann eg, de e vel bedst at du raadslaar me ein som kjænnar bedre til disse kjolemænn." Manden var ikke tilfreds med dette svar, og lagde til, at presten var en saa dybt vækket mand, som vilde udføre et stort arbeide for bygden. „Kan saa være de," svarte John, „men ka trur du Mikkil om denne presten din, naar han panta og tog dei saune hans Naf Sjoen, du? Ka trur du om en saadan religion, saa me prestens vilje og for hans betaling som jule-sørger tar alk ein mann eier for at saa lønna si? Han Naf kjæm ikkje inn om hans kjørkedør. Ka trur du om prestens vækkels den dag han gjorde dette hoppe? Fulgte presten ette skrista daa han panta dei to saune hans Naf?"

Engang John var paa en sæt, spurgte en bekjendt bygde-mand ham hvad han hadde i den, idet han trodde den indeholdt

„vaade varer." Men John var ikke en som drak eller folgte drøndevin, og han svarte: „Sprikke du naa sundt af nøsgjer-righed for aa saa veda ka saa e i denne sækken, saa blir de naa ikkje mi skuld."

Engang var der tale om en rig gnier, som hadde skrabet sammen en mængde penge som faldt til hans fattige arvinger da han døde. „Kan saa være de. Han kunne naa ikkje godt ta me seg dei riksdalerne sine, for dei kunne komme te aa smel-ta for han kom fram," sa Fure-John spottende.

En bekjendt hykler kom til John en dag for at erte ham og sagde, at man maa tro for at bli frelst. „Kan saa være," sa John, „men eg e naa saa gammeldags eg, at eg trur at hvis ikke gjerningerne er derette, saa e naa ikkje trua værd noko heller; gjerning og tru gaar tilsammen."

Han bygget engang for en mand en skorsten, som ikke blev tilfredsstillende. John maatte rive den ned og bygge en anden. Da han blev færdig spurgte en nabo hvorledes den drog. Han svarede: „Kjæringa klaga naa paa at skorstenen drar saa forfærdelig, at hu kan ikkje halle komla i gryten. Dei e færige te aa dras op te himmels. Eg saar naa viist sætta tag paa skorstenen; eg veit ikkje anna raad."

John skulde ha været af gode folk og hadde viist set bedre dage, men et eller andet drev ham fra hjembygden. Paa sine sidste dage folgte han „from" paa byens gader, og mange som kjendte ham fra hans yngre dage gav ham en tosfilling eller to for gammelt venstabs skyld.

Skjødt John var munter og ofte skjæmtede med det ene og det andet, saa var han ømhjertet, og mangen fattig kone hjalp han med en skilling om han selv hadde lidet af give. Han hadde meget tilovers for disfentere og haugianere og dem som var oprigtige, men ikke for hyklere. Iblandt troende gjaldt han for et mønster af et menneske, og det var han i sit daglige liv.

Paa en sten eller ved en veikant kunde han sidde i flere timer og bare se udover fjorden eller nedad dalen. Svormange straalende planer han undfangede i disse stunder kan ikke siges. Saa kunde han ogsaa sidde i en aldeles modsat stemning, taus og nedbøjet. Da, fortalte han, sad han for at „dømme sig selv.“ Kanskje gennemlevede han kampe fra sit tidligere liv. Kanskje det var bittere skuffelser, en dulgt kjærlighedsaffære der austru? Nok er det naar han stod op efter et saadant mørkt mellemrum, stode han mennesker og var helst alene. Da var der ikke skjemt i hans ord eller smil om munden. Han var helst bleg, sammentrukket og aandstravende. Længe siden blev Sure-John samlet til sine fædre, men hans talemaader og svar lever endnu blandt almuen hvor han vankede fra mand til mand, snart i arbejde snart paa besøg, for et maaltid, for en passiar. Alle steder var han velkommen af de ældre som af yngre.

Svor findes der nu, blandt Norges bygdefolk, saadanne figurer som Sure-John, denne oplands-filosof, som drog ned til kysten, hvor han mange aar vandrede om blandt fremmede langt fra sit fædrenejhem? Et halvt aarhundrede siden fandt man saadanne i næsten hver bygd. Mindet om dem forsvinder ogsaa, saa at der snart ingen er som kan fortælle om dem. Nu drager bygdegenierne til Amerika, eller over havet overalt, som de gamle vifinger, for at høste guld og grønne skove. Vi lever i en verdslig tidsalder og har ikke tid til at ha noget tilovers for bygdefilosofierne, som intet brug havde for guld, men trodde at det var en mission i livet ogsaa at vise verden at ens ry kan hvile ikke blot paa store hus og meget gods men paa ord og gerninger.

Annedsplaspionerer i Clayton og Fayette Co., Iowa.

Af G. Gregerjon.

Gamle Thore Thorstenjon Lie eller Liajorden fra Norge kom hertil landet med sin familie i 1870. Hans kone Torand Mr. og Mrs. Ole Nilson hjalp dem herover. De fik sig et stykke land i Highland township, hvor de boede til nogle aar før deres død. De havde flere børn, Aslaug, Torand, Thorsten, Gunhild, Ingeborg og Thora. De var alle fødte i Norge. Aslaug var gift, men er død for over 20 aar siden. Hun efterlod sig flere børn, hvoraf de fleste er døde. Et par af deres sønner lever. Hendes eldste søn er gift og bor i N. Dak. Thorsten opholdt sig en tid i N. Dak., men kom herved syg og døde her i Clayton Co. for nogle aar siden. Hans datter Torand nu Mrs. M. Larson bor nu tæt ved Decorah, Ia. De har to børn. Anne er min sønnelone og bor hos os, deres søn Lewis er ugift og er hos sine forældre hjemme, de har ogsaa en søn ved navn Joseph, der er omkring 12 aarsalderen. Ingeborg var gift med Lars Halvorsen, de har bestyret længe fattighusets farm her i Clayton Co. og i en lang aarrække bestyrede de vort Ansane Asylum her i Elkader, Ia. Hun var søgelig i mange aar og er død for nogle aar siden. Hun efterlod sig fire børn, tre af dem er gifte med amerikanere. De to øvrige af deres børn blev gifte og flyttede til N. Dak. Gunhild er død; men Thora skal leve og bo i Canada. Gamle Mrs. Torand Lie døde nogle aar før sin mand. Mr. og Mrs. Ole Nilson tog hende til sig. Hun fik der god pleie, og hun var hos dem til sin død. Thore Lie folgte sit landstykke efter hendes død og flyttede til sin datter Mrs. M. Larson, dengang boet i St. Olaf, Ia. Gamle Thore var en rigtig godslig og jnild gammel mand. Han var altid fornøjet med sin stilling. „Gud har altid hjulpet mig til denne dag,” sa han, „og han vil nok ogsaa

førge for mig til min død." Som sagt ovenfor, han var for det meste hos sin datter til sin død og fik en god røgt og pleie i sin alderdom. Hans minde er mig kjær.

En anden familie, der kom hertil landet efterat de var gamle, var Syver Nilson Mamoths, som Hr. P. T. Ederklep omtalte lidt i Januarheftet af Samband. Hans kone Ingeborg var ogsaa en søster til Mrs. Ole Nilson. De nød ogsaa godt af Nilsons gavmildhed jærlig til hjælp i at komme hertil landet. Gamle Syver var født den 12te Aug. 1811 og døde i Mai 1910, saa han blev næsten 99 aar gammel. Hans far var 102 aar og hans farfar var 105 aar da de døde. Syver Nilson var gift to gange. Hans første hustru døde i Norge. Af de børn han havde efter sin første kone kom tre hertil landet nemlig, Nils, Knud og Rjersti. Nils har P. T. Ederklep omtalt, saa jeg vil ikke berøre ham. Knud har i en række af aar drevet med fiskefing rundt MacGregor, Sa.; han havde ogsaa kjøbt nogle akers land her i Highland, hvor hans far opholdt sig til nogle aar før sin død. Knud havde ved sit arbejde paa draget sig en døvhed, saa det var næsten umuligt at tale med ham. Han har boet paa sit landstykke til ganske nylig. Han fulgte det til min broder Lars Gregerson og er flyttet herfra nu. Syver Nilsons datter Rjersti, der kom hertil landet flere aar efter var en alvorlig freistelig og velopdragen ung kvinde. Hun havde gennemgaaet flere kursus ved amtskolen i Norge, og den sommer hun var heroppe fra Mac Gregor destog hun altid som hjælpelærer med mig i søndagsskolen her. Hun rejste til Mac Gregor igjen, var vist noget sygelig og er død for flere aar siden. Gamle Syver gjorde, som mange enkemænd tildels gjør; han giftede sig igjen med en ung kvinde og fik en stor familie paa sin alderdom. Han havde fem børn med sin sidste hustru nemlig John, Olava, Julia, Lilla og Anna. John er ugift; han har i flere aar drevet med fiskefing i Mississippien

og gjort det godt. Han har nu for et par aar siden opgivet dette arbejde, helst for sin helbreds skyld; han er nu beskæftiget som farmer her i Highland. Olava er gift med Charles Wilson. Hans far var svensk; men hans mor var amerikaner. Han er snedker af profession og bor her i Highland. De har mange børn, der med sin moder tilhører vor menighed. Lilla er gift med en tysker. Hans navn er Alexander Pagan. De har bare et barn. Han er ogsaa snedker og arbejder stadig rundt i sit haandværk. Han har først og fremst uddannet sig til kunstudfjærer o. s. v., men driver nu for det meste med byggearbejde. Han og Mr. C. Wilson byggede vor kirke for en tolv aar siden, og de gjorde jolide og godt arbejde. Han tilhører med sin familie vor menighed. Julia er ogsaa gift og skal bo i Canada, men hendes navn er mig ubekendt. Anna er ogsaa gift med en fra Sverige ved navn Gustav Gader. De har fire børn og bor her i Highland. Syver Mamoths sidste kone døde nogle aar før ham. Hendes datter Mrs. M. Pagan tog hende til sig, da hun blev saa daarlig at hun ikke kunde røgte sig selv, og gav hende god pleie. Gamle Syver levede nogle aar efter sin hustru. Hans datter, Mrs. Wilson, tog ham til sig. Han havde prøvet adskilligt i sit liv. Han havde været en dygtig arbeider i sin ungdom og havde altid haft en god helbred. Selv paa sit dødsleie følte han ingen smerter. Han døde af alderdomssvaghed. Han var af en stærk og hellig slægt. Jeg besøgte iblandt gamle Syver, og hans minde er mig kjær.

Gjermund Engebretson var født paa Saga i Lunhøvd i aaret 1842. Som ganske ung maatte han ud fra hjemmet, eftersom han selv har fortalt, for at arbejde for sit brød. Han var gjætergut hos en onkel af sig, og der havde han det ikke saa godt. Da han blev større, var det at gaa paa dagarbejde, og lønnen var ganske liden paa den tid. Han lærte ogsaa

frædder haandværket, som han drev en tid. Om vaaren deltog han som tømmerfløter gjennom elvene deroppe, og det var et tungt og farefuldt arbeide. Der var sjelden nogen vaar uden at en eller flere druknede. Om vaaren 1868 besluttete han at udvandre til Amerika, hvortil hans broder Engebret var afreist aaret før. Han havde sparet sammen saapas at han kjøbte sig billet til Chicago, men her maatte han forsøge at faa sig arbeide og standse en tid indtil han fik hjælp fra sin broder heroppe. Her begyndte han med tungt arbeide, det var nu særlig „grubbing," som han drev med i flere aar. I 1871 reiste han bestover til Palo Alto Co., Ka. og tog sig 80 acres homesteadland. Det var alt han kunde faa derude dengang. Han gjorde lidt arbeide paa landet, satte sig op en jodhytte, saa han kunde være borte fra landet den tid, som loven tillod ham. I Mars 1872 blev han gift med Wijs Oline (Olaug) Ellingson fra Nes i Hallingdal, hun var kommen fra Norge et aarstid før og havde sit hjem hos mig, da hun var en søster til min kone. De reiste da med hesteskyds i slutningen af Mars ud til sit land, hvor de satte bo i den allerede da halvt færdige torvhytte. De havde daarlige avlinger der, og et par aar havde de græshopperne, som gjorde rent bord; men der indtraadte en forandring, saa de klarede sig nok saa godt.

Efter et tiaarigt ophold i Palo Alto Co., fulgte de sit land i 1882 derude og kom herved for at aflægge os et besøg. De havde da to børn Saline og Kristina. Her i min nærhed kjøbte de sig en farm af Mrs. Torand Lien, hvor de opholdt sig et aarstid. Da nu nogle af Mrs. Liens voksne børn negtede at underskrive skjødet, maatte han opgive farmen; han flyttede da til Elgin og kjøbte sig hus og lot og begyndte en drygoodsforretning som han arbeidede med i flere aar.

Om høsten 1883 blev deres familie forøget med en søn, som fik navnet Emil. Da Red Lake reservationen blev aabnet

fulgte han ud sin store-beholdning og reiste derop og tog sig 80 acres paa homestead, ligesom ogsaa hans datter Saline tog sig 160 acres, som de boede paa til de kunde prøve det op. De prøvede da noget af nybyggerlivets besværligheder, og det var strævsomt nok særlig det første aar efterat de kom derop. Han kjøbte sig da en farm nær Fosston, Minn., hvor han boede i mange aar. Da hans datter blev gift deroppe med en Axel Larson, fulgte G. Engebretson sin farm til sin sviger søn, hvor de fremdeles bor. Deres anden datter Kristina blev gift for flere aar siden med en thjer ved navn George N. Schori. Han var født og opvokset her i Elgin. De har to børn en gut og en pige. Mrs. George N. Schori har været ganske syg et aarstid. Hun er nu til bedring og der er haab om, at hun kan blive frisk igjen; det har været en besværlig tid for dem det sidste aar.

Hans (Engebretsons) søn var sygelig i flere aar. Han var postkjerer et par aarstid medens de var der oppe ved Fosston, Minn., og her paadrog han sig en sygdom, der endte hans liv. Han fik tuberkulose, og al den lægehjælp som penge kunde skaffe tilveie blev benyttet, til ingen nytte. Det sidste forsøg, de gjorde, var, at hans fader tog ham ud til Colorado Springs i haab om at en klimaforandring kunde være velgjørende og bibringe ham hans helbred igjen; men det viste sig, at det var forsent; han døde efter en fem ugers ophold der den 11te Juli 1909, og blev saaledes bragt herved igjen som lig. Det var et haardt stød for hans forældre og søskende da deres eneste søn og broder faldt bort, og særlig var dette tab tungt for hans moder. Om vaaren 1909 flyttede G. Engebretson herved til Elgin igjen, hvor han havde en del eiendom fra den tid han var bosat herved. For et par aar siden kjøbte han sig et hus og lot til, hvor han for nærværende bor.

Hans forældre kom ogsaa hertil Clayton Co. fra Norge i første delen af 80 aarene. Efter et aars ophold her reiste de op

til N. Døl., hvor deres børn Asle og Turi var gifte—havde taget sig land og jod i en god stilling. Engebretson havde også en broder til deroppe, ved navn Sven, der var ugift og havde farm der; men han var sygelig og døde nogle aar efterat hans gamle forældre kom fra Norge. Da han jod i gode omstændigheder, blev hans gamle forældre arvtagere af hans efterladte eiendom. Engebretsons forældre var gamle, da de kom hertil landet, så de afgik ved døden nogle aar efter deres søn var død.

G. Engebretsons broder Engebret, der som før sagt var ankommen her til landet et aarstid før, blev gift efter at han kom hertil med Miss Ingeborg Syverson Avernud fra Bifangrønden i Opdahl, med hvem han var forlovet fra Norge. Engebret var sygelig i flere aar og døde i aaret 1873. Han efterlod sig en enke og tre børn, der reiste ud til S. Døl. Hans enke blev gift igjen derude, og hans børn, alle piger, er voksne og gifte og jidder i gode omstændigheder. G. Engebretson og hans hustru vil vel slåa sig til ro her i Elgin til deres død. De har arbeidet haardt, så de nu kan tage det roligt paa sine gamle dage. Jeg ønsker dem derfor en lys og behagelig livsaften.

Jeg afflutter da her ved disse spredte og mangelfulde betragtninger om de gamle jettlere her i jettlementet. Maaſke nogle træf af mit eget liv vil følge i næste nummer om „Samband“ vil aabne sine spalter derfor. Der er feil komne ind, men dette kan jo rettes, naar vor historie skal skrives.

Sansjærdige Numedalsfrøner.

D. D. Eneſtvedt.

Gjellef Slofudal va husman onder Kravik, o plassekontrakke lua paa dei almindese kondijjonan som va den tie: „paa hans og hustrues levetid.“ Han hadde faatt go affort paa

brutje taa skogen paa plassen so aatt eigarn jaag jennie aat tie va omme daa plassen va fri, som no ittje komma bli før hell dei begge va døde. Dei va no gamle sølf begge to, men eingong som han o eigarn blei uvenner om brutje taa skogen att, forplikka Slofudal se paa dæ, aatt „dersom ho Sonnev høyr fry me, so ska e jiste ei blottende ong jente, so aatt e kan halle plassen borte før de ein mandsalder te!“

Før messja ein juledag ve More kjørte, jatt Slofudal o maange andre inni kommuneſtugo o prata, o daa forta!de'n aatt'n hadde tikji ein beinveig ifraa plassen jin aaver aasen, so'n kom ne ve Strøumen. Men han lika se 'tje paa dæ, ja'n, før dæ va so ulændt borti der, aatt'n tænkte'n hadde gangje se fast. „Men dæ va no kjærre-veig dæ imot før ein gaang som e kom aaver i fraa Sigdal o kom ne ve Bjergje i Røllag. Daa e kom uti den bratte aasen aavaafør Gujo, gjekk e me naak so fast, so e tænkte dæ eit tak, aatt dei hadde maatt skete me ne att. Men som lyffa va, heff dæ ein tre'eg op ette fjell!.. som e krabba me ne ett.“

Paa ein Akfjon i Kultru jatt Slofudal o fleire te, oppi bakkjin aavaafør Akfjonshuse. Han raakte daa te saa øugo paa ei kjæring som sprang so kvett ne mæ hujo. Han spurde daa dei som jatt jamsis'n: „Saaſke æ dæ som eig danan kjæringje, som æ so brænnande freſt?“ Dei ſvaaraa aatt dæ va kjæringji hafs gamle Halvor Søljesplassen. „Ja, dæ kan væra nokko dæ, aatt den eine taa ægtefølkje æ freſtare hell den andre, hellaa bli dæ som mæ e o Sonnev, som æra jamslene begge to, so me berre jittja paa hør kann sie aat piſten o preinas.“ Dei ſvaaraa daa, aatt daa komma dei daa 'tje gjera inan noſo ſtort hell daa. „Ma dei ørke no faſte paa inan“ ſvaaraa'n Gjellef

Mæ Slofudal va ein ongdorn, va'n mæ ein flokk andre o gjekk paa ſkjeijun paa ytre Roreijorn ein ſondag. Sjæn va

fje netop siffer enddaa, so aatt ein taa gutan gjeff ni ei vøf, men han helt je oppe paa ishylla, soo længje te dei andre kom te o jølte'n, o Slofudøln bart den som drog'n op att. Men e ffa 'fje tru, guten tok skræk taa dattan. Han va heimatt o turfa flæo sine, o kom so att o fjeisja life gaatt. Men dæ va no som dæ ffulde væra fergjort fjer'n, stakfarn, fjer han datt ijonom ifen enddaa ein gaang o Slofudøln blei daa mæ den som drog'n op att. Men daa'n jekk taf i'n fiste gaangen, fvo'rn paa dæ aatt „fjæm du att ein gaang te, so stappa e de ni!“

Gamle Luftebergen o fon haf, laag eingaang paa temmerhøgft borti flogen. No hadde Paalfon, mann hæna Paalfon-Barbro, ein høgstefløytt tet framme dæssa færan. Ein dag som dæ va so gvæffjele fælt tore-vær, hadde Paalfon, som va fpelemann, tifje mæ je fela o frabba oppi ei graan tet ve der som Luftebergen høgge. Mæ dæ tora o lynte paa dæ værfte, bejnte Paalfon o fpele. Saa flags melodi dæ va han flo inn paa, veit e 'fje, men Luftebergen antok dæ fjer o væra dommedagsbafun, han hørde, o ja te fon jin: „No tænkje e me fan gaa, me ha vift høgge naaff, fjer no høre e bafun i lufte!“

Paa fine gamle døgg, gjeff Luftebergen omfiring i Garan o figde. Han bruka bra mæ tobak o han hadde vift for fffif o figgje tobak, anten han behøvde dæ hell infje. Eingang mæ'n rangla ront møtte'n honom Tolleiv Gvammen, som no va paa vægen te byn, fjorannes. Tolleiv ftansa no o ga je i prat mæ'n, o dæ va daa 'fje længje fjer hel Luftebergen fpuerde'n Tolleiv „om'n 'fje hadde ein tobakftub o lat'n faa.“ Tolleiv te o leite i alle lommu fine, o let som'n infje aatte nofo, paa fe, o barma je fjer, haafs dæ ffulde gaa, naar'n ifje hadde tobak paa den lange byreifa. Men daa bejnte Luftebergen te fyna fænd i'n o drog fram ein laang tobakftub or lommu fi, o ja: „Fadden fær du faa ein ftub taa me, daa.“

Mæ me ha'n Tolleiv framme att, hufs'e paa ein paffaji,

han hadde mæ tenesjenta fi. Dei hadde paa ein hell an maatte vørte vinni mæ inan, o fjer o gjera op datta, ftefte'n Tolleiv je te, o tok or al invenfjon or fenje hæna mæ ho va ute. So jekk'n fat i eit ftort vaff-troug o fætte onde fenje, ftrækte fo eit lafen aaver o la fæll'n paa. Senta kom i en fart o fku lægje je, o dompa beint ni trængje fo fkvættan fto. Tolleiv hadde no fje gløymt o ftefte je flif, aat'n jekk fjaa paa fomelie.

Tollefniven.

Jeg er fra Norge, og jeg er god.
Mit fkaft er gjort af valbirkrod,
mit fylv er groet i Kongsbjergs Schacht,
mit ftaal fra Fossums gruber bragt.
En nordmand, som forftod mig bedft,
har mig i folverflidren fæft;
min pynt er pen, men gammel dags,
jeg er juft af det ægte flags!
Saa er jeg fkarpe og ftiv og ftærk,
og dygtig til hver daad og værk.
Jeg er fra Norge, og jeg er god!

I gamle dage da var det flif,
hver mand med kniv i bæftet gif;
og faldt der noget ord iflandt,
som øret alt for flident fandt,
og vakte fort og terning fiv,
faa greb de ftraks til deres kniv;
og blev de uens om en tøs,
faa gif det fluffs paa livet løs.
Jeg og fan værg om dit liv,
jeg er juft en mandhaftig kniv!
Jeg er fra Norge, og jeg er god!

Chriftian Winther.

Ovenstaaende digt er, besynderlig nok, skrevet af en **danff** digter. Men den norske komponist Johan Selmer har skrevet en meget kraftig og klingende melodi til ordene, samt et virkningsfuldt pianoakkompagnement. Sangen passer fortrinlig som solonummer ved festlige anledninger. Den ligger bedst for barytonstemme. Sangen anbefales; den burde være godt kjendt blandt os. Den er udgivet i Kristiania. D.

Vi bare spør

om det er god norsk sprogbrug at skrive Mrs. Dr. A., Mrs. Prof. B., Mrs. Past. C., o. s. v. Naar man overalt læser prof. dr. D. saa burde vel hans hustru hede Mrs. dr. prof. D. da vel? Og saa burde vel regelen indbefatte saadanne titleringer som Mrs. grovmed Olson, Mrs. Saloonkeeper Knudsen, o. s. v.? Vi just bare spør. Det er de norsk-amerikanske blade som synes at ha indført denne sammenjætning af titler for presters, lægers o. s. v. hustruer. Saavidt vi ved er skikken ikke at finde i den engelske og amerikanske presse. Tænk dig, Mrs. U. S. Senator Smith, Mrs. District Attorney Jones, o. s. v. Men kanske skikken er indført fra nord? Det skulde vel ikke være udledet fra saadanne udtryk som Fru general C., eller madam skohandler G.? Vi traf nylig paa dette: „Mr. & Mrs. Prof. S.“ og det gjorde os nysgjerrig.

Edward G. Opdahl, som døde i sit hjem nær Decorah, Iowa den 11te Januar, var født paa gaarden Opdahl, den øverste gaard i Bang, Baldris, den 21de Oktober 1843. Med sine forældre udvandrede han til Amerika i 1848. To aar bodde de paa Roskonong i Wisconsin men kom til Washington Prairie i Winnebief County i Juni 1850. Edward (oprindeligt Zver) blev saa her paa det oprindelige hjemsted indtil han i 1894 flyttede til Decorah. Han indehadde flere tillidsverv,

deriblandt fredsdommer i 21 aar, School Treasurer 27 aar, Township Trustee 14 aar. Han var en opvakt, kyndig, vennefæl mand og meget vidt kjendt. I 1880 blev han gift med Nettie Christian, som overlever ham. De hadde ingen børn, der kom til at leve, men de adopterede en pige, nu Mrs. G. B. Joy. Zvers far Knudt Gulbrandsen (oppi gaarden) Opdahl fra Zie aner til Bang, var en af de største farmere paa Washington Prairie. Moderen var Marit Zversdatter (neri gaarden) Opdahl i Zie. De er længe siden døde, han i 1875, hun i 1882. De hadde 8 børn hvoraf Zver og Gulbrand og tre søstre voksede op. Blot den ældste søster, Mrs. M. M. Mørud, bojat i Duluth, og Mrs. Marit Anderson i Decorah, lever nu.

Mr. Opdahl hadde i det senere været mindre vel. Strafs før jul kom han til Minneapolis for at søge lægebehandling. Herfra reiste han op til sin søster i Duluth, idet han søgte sig betydelig bedre; men snart efter hjemkomsten kom enden meget pludselig. Han var paa vei til at gaa bort et ærende, men kom ind og satte sig ned og var om nogle minutter død.

Galdor A. Bjørge er død den 16de Januar, i sit hjem i Kenfett, Iowa. Dette budskab vil vække dyb sorg hos en stor skare, som kjendte den staute, rolige, altid fornøjede mand; og og enhver som kjendte ham var hans ven. Baldris Samband mistet ved hans død, en af sine trofaste mænd. Han var altid tilstede ved stebnerne, var en tid medlem af styret, og var nu medlem af Samband Publishing Association. Han var født paa Bjørge, Nordre Mordal, 23de April 1850 og kom til Amerika i 1876. Han blev gift i Norge med Ingrid A. Thon 1867. Hun døde i 1899 efterladende ham sønnen Andreas, den eneste gjenlevende af 4 børn. Han blev gift igjen med Mrs. Anna Thompson fra Canton, S. Dak. som nu overlever ham. Af hans søskende lever kun hans søster, Mrs. Anne

Gorden, Bowman, N. Dak. Galdor Bjørge var en af Kenjetts ældste jettlere og mest bemidlede mænd. Han havde længe drevet hardware handel der, nu i længere tid i fællesskab med sin søn, som ogsaa er Kenjetts postmester. Med enken, søsteren, sønnen og alle andre venner hædres vi mindet om den bramfrie, godhjertede Mordøl.

Mrs. Martha A. Haugen døde den 16de December i sit hjem i Town of Golden, Goodhue County, Minn. Hun var enke efter Knut Pedersen Haugen fra Lensmandshaugen, Vang, Valdres, der døde i 1899. Hendes forældre var Østen og Ingeborg Bøe i Vang, hvor Martha blev født den 1ste April 1826. I 1850 udvandrede hun med sin mand og de bodde paa Koshkonong i Wisconsin til 1856, da de flyttede til Goodhue County og blev saaledes blandt de første jettlere i det store Goodhue County settlement af Valdriiser. Fire af deres otte børn overlever hende, og var tilstede ved bisættelsen, som foregik paa Little Cannon gravplads. Deres navn og bopæl eller adresser er: Karen, Mrs. A. A. Finseth, Kenyon, Minn., Ingeborg, Mrs. A. J. Austin, Milton, N. Dak.; Ole A. Haugen, Kenyon; og Sissel, Mrs. A. T. Brandvold Faribault. — Mrs. Haugen havde i 1898 det uheld at faa den ene hofte beskadiget og maatte siden gaa med krykke, og hun led meget i de sidste aar. Hendes og hendes mands hjem var vidt kjendt for deres runde og hjertelige gjæstfrihed, og de var begge meget vennefæle folk hvis minde skattes af en særdeles stor vennekreds.

Mrs. Kjersti Westboe.

Jeg skulde netop jende en dollar til Samband. Saa tænkte jeg at der maa være en hel del Valdriiser som holder „Sam-

band.“ Ja, de burde ha det alle sammen. Da skulde jeg lige at gjøre bekendt for saamange som mulig af vor slægt og venner, at min mor Kjersti Westboe døde den 9de Dec. Hun var født 25de Mars 1828 af forældrene Andrias og Marit Bergai i Liagrænden, Nordre Mordal. 1855 blev hun gift med Knut Arnejen Westboe. De havde to børn, mig og en datter som er længe siden død. I 1882 udvandrede de og kom lige hid til Erdaahl, Grant County, Minn., og har boet sammen med os siden. Fader døde 13de April 1887 lidt over 50 aar gammel. Mor var noget skral i det sidste, og laa tilfjængs de sidste tre maanedes. Hun var en from, god kvinde. Vor tak til alle dem som viste sin deltagelse og var i saamange maader hjælpsomme under hendes sygdom og bisættelse. O. A. Westboe.

(For at faa ovenstaaende ind nu maatte vi forkorte det lidt, men har søgt at faa med det væsentlige. — Red.)

Vladimir Moe. Norske Storgaarde. Forlagt af S. Mchehoug & Co. Kristiania, 1912. 238+VIII sider, 9½×11½. Pris Kr. 10., indb. Kr. 12.80. (I Amerika \$3.50).

Dette pragtværk vilde være en pryð for enhver norsk families bogsamling alene paa grund af de meget gode billeder; men den masse af historiske og kulturhistoriske beretninger og oplysninger, den rigdom af sagn, tradition, og skildringer som verket indeholder sætter illustrationerne næsten i skyggen. Det er en ting især at nævne: Man er herover blit ganske kjed af den ensidige fremstilling af moderlandet som bare viser den herlige natur og sæterhytterne og husmandspladser og de jmaa bondegaaarde i de trange dale, og uforvarende gir vor ungdom og vore ikke-norske naboer det indtryk at Norge ikke har andet end hytterne og is- og vand- og fjeldmaserne at byde paa. Næsten hvert hus har fuldtop af bøger og billeder af den art. Nu bør man supplere disse med nærværende verk,

der viser at Norge har en rigdom af bygninger, kunstverker, og intenser og haver, lystanlæg o. s. v. at vise, som gir indblik i hvad slags kulturland det egentlig er.

Fælles-blad.

Tacoma, Wash., 30te December 1912.

Kjære Prof. A. A. Webley!

Af rapporten fra bygdelagsrepresentanternes sidste møde ser jeg, at man endnu ikke har taget ifridtet fuldt ud med hensyn til fælles-organ; men „me ska koma, om inkje so braat,“ sang Svar Majen saa betegnende om det norske folk. Efter den plan, som bladkomiteen udarbejdet, vil jo alle lag komme til sin ret i fælles-organet, og alle vil saa lige meget at sige — og saa med hensyn til valg af styre og redaktion. Denne plan synes jo ogsaa de allerfleste lag at være inde for, saa den sag vil nok snart være ordnet. Naar jeg for en stund paa „Samband“ som et vordende fælles-organ, saa var det fordi, at nævnte skrift (da under navn af „Valdris Selsing“) var det første skrift støttet af bygdelagstanken og fordi at vi desuden kunde saa det paa lempeligere vilkaar end andre skrifter. Men det vil jeg sige, og det har jeg som komiteens sekretær ret til at sige, at der inden komiteen næredes kun velvilje ogsaa ligeoverfor de andre eksisterende skrifter og blade. Og vi bestræbte os for at ordne det slikt, at ogsaa de (helst ved sammenlutning) skulde kunne saa den erstatning, som de fortjener.

Lad mig samtidig saa lov til at oplyse, at 2det bind af „Nordm. i Amerika“ vil blive trykt i Minneapolis i løbet af denne vinter og alle, som skal have nævnte bind, vil derefter saa det.

Forbindtligst,

Martin Ulvestad.

Alles sag er ingens sag.

„Samband“ er ung endnu — det gaar endnu i sin barndom. „Samband“'s fremtid er ukendt og vi ved ikke hvad den vil bringe af trængsler, kamp, glæde og fejrer. Men det ved vi at „Samband“ har en stor opgave at løse.

Som **pulsaaren**, hvis slag giver pust af liv, skal „Samband“ være den drivende kraft til at vække sans for vore minder og de fætte vort folk eier i sin folkeedgning, saa hjertet til at slaa varmt for Norge, dets kultur og folkeliiv — ja være et middel til bevarelsen af den arv vi fik i buggen: Historien, poesien, præget af vort lands eiendommelige natur, vor egenartede kultur og deraf følgende livsbetragtning.

Derfor har „Samband“ en stor opgave at arbejde for, og kravene om forbedret og udvidet tidskrift synes at vise sig før end „Samband“ endnu har traadt sine barnefø. „Samband“'s fremtid beror derfor meget paa hvad vi gjør for det medens det er ung. Skal bladet vokse og blive istand til at udføre sin sag tilfredsstillende og møde de krav som i fremtiden vil komme og som vil blive større og større, da maa vi som har faaet øinene op for denne sag, støtte „Samband“ idet vi — alle — **samlar abonnenter** og saaledes udbreder bladet.

Hovedsagen er derfor den at vi mødes i fælles bestræbelser for at fremme denne sag ved at gjøre denne sag til vor egen personlige sag; thi overlader vi det til andre og selv intet gjør, saa blir det intet af det. Vi maa gjøre det til min og din personlig, saa blir der noget gjort. Lad os ta et tag nu i vinter for bladets udbredelse, for derved at tjene dette foretagende og os selv og vise at „Samband“ **lever og vil leve** og vil gaa fremtiden imøde med tro paa sin gerning og haab om at være mange til nytte og gavn til trods for at der findes et eller andet subjekt som har forbandet „Samband“'s fødselsdag.

Ligesaa hør alle som allerede har bladet, der har vilje og raad til det, sende „Samband“ hjem til flegtninger eller kjendte i Norge; thi blodets baand, der allesteds er slynget over havet, staar i kontakt med hjerte- og følelsesstrengene paa begge sider. Disse dirrer i harmonisk renhed paa sjælens bund og vil aldrig bryde.

M. K. Brenden.

Vestkystens afdeling af Numedølslaget.

Vi har netop faat underretning om at en „begeistret flok af Numedøler, Sandsværing og Kongsbørgenser samledes til møde i Normanna Hall i Everett, Wash. den 30te December 1912 og stiftede en afdeling af Numedølslaget.“ Grundlov for Numedølslaget i østen blev antaget med en liden forandring i paragraf 3 og 10.

Til embedsmænd valgtes: Formand, G. S. Kravik, 2212 Pacific Ave., Everett, Wash.; Viceformand, L. K. Logen, Stanwood, Wash.; Sekr. og Kassierer, S. D. S. Becker, Stanwood, Wash.; Sagaskriver, T. Rjontvedt, Coombs, Bancouver Island, B. C.; Mødefomite, Olav Furusheim og L. K. Sagen, Stanwood, samt C. L. Nelson, Ballard, Wash.

Det første aarlige møde skal holdes i slutningen af Juni 1913, antagelig i Stanwood, da Numedølerne er noksaa talrige der. (Ovenstaaende er uddrag af en skrivelse.)

Vi vil gratulere vore bygdensfolk paa vestkysten med foretagendet.

S. S. Strøm.

Gillsboro, N. Dak., 22de Januar 1913.

Fra Manfred, N. Dak.

Ud L. D. K.

Det blev paalagt D. S. Gedahl at skrive om Laget i Manfred; men saa maatte han i hu og hast til Bismarck som Chief

Enrollment and Engrossing Clerk. Jeg rejste sporenstrengs fra laget til Bismarck; men disse lagabøtterne bruger at hvile før de arbejder, og nu jeg er hjemme igjen og ikke har andet at gjøre, kan jeg gjerne saa høre fra os. Ja, det er sandt, jeg er inde iblandt for at flipe paa Valdriskniven min; thi jeg har tænkt at bruge den paa lorbøke. Det er med den som med russertistilen. Den vokser mest i tørre aar. Dog, det var om Valdrismøte jeg vilde skrive. Egentlig afsluttedes St. Sans laget nu 3die Januar 1913, thi da fik vi ingeng grant, og vi har ligejom durt paa hele tiden siden. Et rigtigt kronaar fik vi og det var ligejom det trængtes ogsaa, for i vinter fik vi „hospitalsagen“ ved Torgeir Høversstad, „jubelfondet“ ved „\$50,000 Gilt“ og nu skal vi saa „mindegaven.“ Vi tar nok i ogsaa saa det mumar om ikke alt kommer saa braat. Det at gi og ta imot er jo verdens gang; men at nogen er sli stakkerskrok at han ingen ting giver er jo tidens tegn.

Er du nu aldeles sikker paa da, Bebleen, at det store stevne i Minneapolis ikke er lidt smaasint paa lokallaget i Manfred? Vi kunde snart flytte Valdrissterne, Samband o heile smørja up paa C. C. Hall i den store stad Manfred. Nu skal du høre Vi har 33 familier i dette township, som vi regner for Valdriser, med Manfred i centrummet, samt ligesaa mange som jogner til fra omkringliggende steder. Saa har vi tre grautehyll fra Valdris og et fra Nordland; og nu fik vi (det vil sige D. K. Melby) tilsendt det norske vaaben fra Mrs. Garal Noraafer. Det var ijet paa mørk fløielbund og tog sig prægtig ud mellem det norske og det amerikanske flag, som sammen med strimler af rødt, hvidt og blaat, dekorerte salen. Det var ingen jag for bestyrelsen at saa hallen fyldt fl. S aften, og vi blev ikke færdige før den lyse dag brød frem.

Saad vi gjorde? Vi holdt taler, drak skaaler, og ungdommen, det vil si de som var mellem et og hundre aar — rigtig i slyngealderen, ser du — fik anledning til at benytte gulvet til midnat. Da fik de sars o sæte, io han Løstein i Engen brukte o seia da, paa frøllekrakka o bænkji. So kom „tre-talifa“ o „leirbørisfa“, mat og drikke dansede rundt til hver især og før man tænkte paa det kom fire grantfæringer med god rømmegrout naturligvis. Men nu var gode raad dyre. Var nu

nasin nofo skaff jør, jaa kunde den let bli skaffare. Eller om nogen sik grautstingen, du, og vi ingen Dr. J. S. Johnson hadde?

Til al lykke kjendte alle leverelesen hans Erasmus Rotterdams. Den lyder slik: „Enten skal du staa eller skal du tusind fodsfridt gaa.“ De som vilde staa holdt taler naturligvis, og de som vilde tusind fodsfridt gaa var jaa mange at nogen maatte spille for dem. Dr. Johnson skal ha sagt: Giv en norffe naver og øks, og han bygger hus. Her kunde han ha sagt, gi en Valdris en fjøl med strenge paa og han spiller. Her kunde du se og høre en orkester violin jolos fra mange partier; men naar gamsekaradn saga jo vart dæ baade Halling og Springdans at jfratte aat.

Valdris jvalla Valdris. Hallingen Timan Quarve tala Halling. P. B. Anderson og M. M. Greenfield Norlending. Bedste nordlandsjenta vi hadde læste op talen af S. T. Helgeson og bedste valdrisjenta talen af Hanjon. Sun læste godt. O jøyi me fo me log! Var disse jenterne fine? spør du? End spørja efter det da! Ved du ikke at naar t. eks. Trondhjemmerne er i Norland paa fiske fanger de altid en livsledjagerinde ogjaa. Her i nabolaget finder de nok en Valdrisjente, naar der ingen Norlandspiger er, disse Trondhjemmeradn! Hallingen Quarve maa vel ha fordøit maten bedst af alle; thi han holdt taler, og da graalsingadn kom, mens han prøvde til med kaldgraute, drog han fji ivæg mæ graute-dylle, so hære jama aarstal som han, rundt gulvet? og du skulde berre jet koft han „aksla paa skaffje og hosta paa le og fatte foten paa jne.“

Ja, ja, hvis du som læs dette ikke er træt nu, jaa skal du ha tak. Og vil du vide hvem den nyvalgte matkomite er, jaa bestaar den af O. S. Gedahl sekreter, O. R. Melby kassierer, Nils Grov og Ole G. Onstad kjældarveima, T. O. Robbe kjømeistar. (Vi tilføier her, for dem som holder sig alene til Samband og ikke læser de politiske nyhedsblade, at T. O. R. ihøst blev valgt til lagabøter, d. e. legislaturmedlem. Det at han er Østreslirning oprindelig og uforbederlig er andres skyld end hans. — Red.)

Norgesfærd i 1914.

Undres hvormange nordmænd der er i Amerika som har lyst til reise til moderlandet i 1914. Det er vist et stort tal, maaske flere hundre tusener. Men for manges eller de flestes vedkommende blir det vist bare med lysten eller ønsket. Dog blir det saamange af dem som virkelig kommer til at reise, at det er vel værdt umagen at begynde itide med planer for transporten af den store hjemvandring. Det ligger meget nær at tænke sig hvor behageligt det vilde være om hjemdragende sambygdinger — folk fra et vist bygdestrøg i Norge — kom fra Unionens forskjellige stater for at gjøre færdens sammen, paa samme skib, jaa det vilde bli som et vandrende, uger langt, bygdestevne helt herfra og hertil den dal eller den strand hvis minder drager hele følget. Det er noget jærlig tilsalende ved tanken.

Der har inden flere af bygdelagene blit udtalt, at man bør søge at faa istand en færd i 1914, af folk fra det bygdestrøg hjemme, som laget repræsenterer, leie et eget skib, og holde et virkeligt flydende og vandrende bygdestevne. Det lag som har gaat i spidsen med at realisere ideen er det færdeles aktive Hallinglag, som i Brooten i 1911 besluttede at forsøge at faa en Hallingfærd i 1914 organiseret. Tanken var da at hyre et skib til at føre følget herfra til en norsk havn. Og man kunde godt tænke sig at der vilde jaa mange Hallinger melde sig, at der ikke vilde bli rum til andre passagerer paa det skib. Den meget erfarne dampskibs passageragent Syver O. Olstad i Minneapolis blev udset til organisator og fører for Hallingfærdens i 1914, og han har med sin karakteristiske energi gaaet tilværks, avteret, talt og skrevet om jagen. Han tror at ha grund til at slutte at jaa mange sambygdinger som det tar til at fylde en af de store dampere vil det bli umuligt at jaa sam-

let til at reise paa samme tid. Thi om nok til en hel skibsladning af Hallinger f. eks. bestemmer sig til at reise hjem den vaar eller sommer, saa blir det ikke gjørligt at saa dem iveri til samme tid. I det høieste vilde det bli nogle hundrede, kanske endog et tusen, som kunde ordne det saa at de kunde slippe iveri paa samme skib. Dette er, saavidt vi forstaar, hvad Sr. Olstad har fundet vil bli udslaget, at dømme efter den korrespondance og andre kilder han har draget erfaring ifra.

Derfor, istedenfor Hallingsfærd i den forstand at det bare blev Hallinger paa skibet, synes det mere naturligt at organisere en **Norgesfærd**, med et skib sikret udelukkende for Nordmænd over havet til Norge; men saadan en Norgesfærd i 1914 vilde da bestaa af flere bygdefærder — Hallingsfærd, Sogningfærd, Baldrissfærd, Landingsfærd, o. s. v. — hver paa saa mange hundrede sambygdinge som man kunde samle dertil. Altsaa vilde der realiseres to grundtanke en samlet Norgesfærd bestaaende af en hel skibsladning nordmænd men gjort saameget hyggeligere derved at der vilde bli store undergrupper af folk, fra samme bygdestrøg og dragne hjem til samme sted ved de samme minder, og reisen vilde bli jærdeles hyggelig for hver især, paa dette grundlag.

Det kan derfor være bedst for dem som staar i begreb med at ta en tur til Norge i 1914 at sætte sig i forbindelse med Sr. Olstad, som var udset til fører for Hallingsfærden, og som kan med det samme anføre en Norgesfærd — det kan hændes der blir flere af disse store tog paa forskjellige skib og til forskjellige tider. Olstads Norgesfærd vilde seile herfra den 1ste Mai, for at være hjemme til festlighederne den 17de. Han kan skrives til under Adresse: 2018 Lyndale Ave So., Minneapolis. — B.

Et Spørgsmaal til Forældre

Ønsker De at Deres børn maa have de samme interesser som De selv?

Ønsker De at Deres børn maa vedligeholde kjærligheden til det folk fra hvilket de stammer?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa omfatte med interesse de skoler som nordmænd har bygget, de kirker som nordmænd har reist, de foreninger og samfund som nordmænd har stiftet, det arbejde som nordmænd har utført i sit nye fædreland?

Ønsker De at Deres gutter og piker maa holde det for ære at de er nordmænds ætlinger?

Hvis De ønsker at disse ting maatte være og vedblive, da maa De faa Deres børn interesseret i læsning som fremholder nordmændenes liv og nordmændenes virke. At vække saadan interesse er den opgave som bladet **NORWEGIAN-AMERICAN** har sat sig. Vil De støtte denne opgave, saa faa bladet i Deres hjem. Frit prøveeksempplar faaes ved at skrive til

NORWEGIAN-AMERICAN

Dept. C.

Northfield, Minn.

Houses and Lots in Minneapolis for sale on easy monthly payments.

If you can't buy a house, buy a lot or two.

You are saving up money every month but how much interest are you getting on it? Possibly you are getting 3 or 4 per cent when you might as well be getting 10, 12 or 15 per cent by investing your savings in property in a rapidly growing city like Minneapolis. Minneapolis is bound to grow, as it is the railroad center of the great Northwest where thousands of people establish homes every year. Think it over. Think how much you are losing every year that you might as well have earned with your money without any further effort than simply by investing it in the right kind of property. Write me for information.

If you have a Merchandise stock or land you wish to trade I can handle it for you.

H. INGVALSON

729 PLYMOUTH BLDG.

MINNEAPOLIS, MINN.

Lutheran Publishing House

NORTHWESTERN BRANCH

322 So. 4th St.

MINNEAPOLIS, MINNESOTA.

Vi har paa lager komplet udvalg af bibler, salmebøger og god literatur baade i det engelske og det norske sprog. Skriv efter katalog, der tilsendes frit. Skriv til vort Decorah, Iowa hus for pris paa indbinding af bøger, tidsskrifter, osv.

ANGELL, H. Oberst. Skottertoget. Et 300-Aars Minde 1612—1912. 104 Sider stort Format med talrige Illustrationer..... 75c

EBBELL, BENDIX. Vort Fædreland. Historiske Digte for Ungdom. 91 Sider, smukt Bind 65c

Norges Historie. 1ste Binds første Del. Tidsrummet indtil ca. 800. Af Alexander Bugge, 268 Sider, stort format, Originalbind \$2.00

WLADIMIR MOE. Norske Storgaarde. Et Pragtverk, stort Format $9\frac{1}{2} \times 11\frac{1}{2}$. Talrige Illustrationer, Plancher og Billeder, 238 Sider. Originalbind \$3.50

Sendes til hvilkensomhelst Adresse til vedføjede Priser.

The Free Church Book Concern

322 Cedar Ave., Minneapolis, Minn.

DEN KATOLSKE FARE.

Bogen om Gustav Adolf og Trediveaarskrigen og den katolske Fare i Amerika, af A. Fryxell, Dr. H. G. Stub o. a., indb. \$1.00, heftet 75 cents, portofrit, faaes ved at skrive til udgiveren, **Rev. E. Jensen**, 2516 14th Ave. S., Minneapolis, Minn. — Paa det kraftigste anbefalet af U. S. Senator Knute Nelson og kirkebladene.

Læs din Adresselap.

Skylder du, saa betal.